

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI

BOSHLANG'ICH TA'LIMGAGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI TATBIQ ETISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA RIVOJLANISH OMILLARI

XALQARO ILMIIY-AMALIIY ANJUMANI

MATERIALLARI

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
МАКТАБГАЧА ВА БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ ФАКУЛЬТЕТИ
БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМ МЕТОДИКАСИ КАФЕДРАСИ**

**БОШЛАНҒИЧ ТАЪЛИМГА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ТАТБИҚ
ЭТИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ ВА РИВОЖЛАНИШ
ОМИЛЛАРИ**

**ХАЛҚАРО МИҚЁСИДАГИ ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АНЖУМАН
МАТЕРИАЛЛАРИ**

2021 йил, 1 -2 апрель

БУХОРО - 2021

Илмий анжуманнинг дастурий қўмитаси

- О. Х.Хамидов – Бухоро давлат университети ректори, иқтисод фанлари доктори, профессор, раис.
- О.С.Қаххоров – илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор, раис муовини.
- Ў.У. Рашидов – молия ва иқтисод ишлари бўйича проректор, аъзо.
- Қ.Р.Тўхсонов – мактабгача ва бошланғич таълим факультети декани, аъзо.
- Ю.Ю.Азимов – мактабгача ва бошланғич таълим факультети ўқув ишлари бўйича декан ўринбосари, аъзо.
- Н.О. Сафарова – мактабгача ва бошланғич таълим факультети ёшлар билан ишлаш бўйича декан ўринбосари, аъзо.
- А.Р.Ҳамроев – бошланғич таълим методикаси кафедраси мудири, аъзо.
- Ю.А. Пўлотова – бошланғич таълим методикаси кафедраси ўқитувчиси, котиб.

Илмий анжуманнинг ташкилий қўмитаси

- О.С.Қаххоров – Бухоро давлат университети илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор, раис муовини.
- Қ.Р.Тўхсонов – мактабгача ва бошланғич таълим факультети декани, раис муовини.
- Г.Т. Зарипов – ИТ, И ва ИПКТБ бўлими бошлиғи, аъзо.
- Ю.Ю.Азимов – мактабгача ва бошланғич таълим факультети ўқув ишлари бўйича декан ўринбосари, аъзо.
- Н.О. Сафарова – мактабгача ва бошланғич таълим факультети ёшлар билан ишлаш бўйича декан ўринбосари, аъзо.
- А.Р.Ҳамроев – бошланғич таълим методикаси кафедраси мудири, аъзо.
- Ф.М.Қосимов – бошланғич таълим методикаси кафедраси доценти, аъзо.
- Ғ.М.Сайфуллаев – бошланғич таълим методикаси кафедраси доценти, аъзо.
- Н.Б.Адизова – бошланғич таълим методикаси кафедраси катта ўқитувчиси, аъзо.
- Р.А.Қўлдошев – бошланғич таълим методикаси кафедраси ўқитувчиси, аъзо.
- Р.Х.Жумаев – бошланғич таълим методикаси кафедраси ўқитувчиси, аъзо.

Тўплам Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2021 йил 2 мартдаги 78-фсонли фармойиши билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасида 2021 йилда халқаро ва республика миқёсида ўтказиладиган илмий ва илмий-техник тадбирлар режасида белгиланган тадбирларнинг бажарилиши мақсадида 2021 йил 1 апрель куни Бухоро давлат университети Бошланғич таълим методикаси кафедрасида **“Бошланғич таълимга рақамли технологияларни татбиқ этишнинг замонавий тенденциялари ва ривожланиш омиллари”** мавзусидаги халқароилмий-амалий анжуман материаллари асосида тузилди.

Масъул муҳаррир:

А.Р.Ҳамроев, педагогика фанлари доктори, доцент

Такризчилар:

Б.Р.Адизов, педагогика фанлари доктори, профессор
Ю.Ю.Азимов, филология фанлари номзоди, доцент

qiynaladi. Agar bu mavzu interfaol metodlar orqali tushuntirilsa, o'quvchining xotirasida qolishi osonroq bo'ladi.

Hozirgi yuksalish va yangilanish davrida yashar ekanmiz biz o'qituvchilar interfaol metodlar asosida dars jarayonlarini tashkil qilamiz. Oddiygina o'qitish metodini olsak, bu tushuncha didaktika va metodikaning asosiy tushunchalaridan biridir. Didaktika va metodikaga oid hozirgi zamon ishlarining ko'pchiligida o'qitish metodlari o'qituvchi va o'quvchilarning birgalikdagi faoliyatlari usullari, bo'lib, bu faoliyat yordamida yangi bilimlar, malaka va ko'nikmalarga erishiladi, o'quvchilarning dunyoqarashlari shakllanadi, ularning qobiliyatlari rivojlanadi.

Darsda o'quvchilar faolligini oshiruvchi vositalardan biri-interfaol metodlardir. Bu usullar maktab pedagogikasi uchun yangilik emas. Ulardan ilgari ham foydalanib kelingan. Qachonki, bu metodlar samarali natija bera oladi:

- dars va mavzuning maqsadlari to'g'ri aniq tanlanganda;
- mavzuga mos metodlarni tanlay olinsa;
- bir metod butun darsni qamrab olmasdan, balki kichik daqiqalarni qamrab olsa;
- tanlagan metod o'quvchilarga yangi axborotlarni yetkazib bersa, o'quvchi mavzuni nima haqidaligini tezgina tushuna oladi.

Biz dars jarayonida metodlarni qo'laymiz dedik, bu bilan o'quvchilarning dars materiallarini o'zlashtirish darajasini ancha yuqoriga ko'taradi. Biz dars jarayonida bolalarning yoshiga va bilim darajasiga qarab, interfaol metodlardan foydalanib dars o'tamiz.

So'nggi yillarda pedagogik faoliyatda turli axborot vositalari (kopyuter, televideniya, radio, nusxa ko'chiruvchi qurilma, slayd, video va audio magnitofonlar) yordamida ta'lim jarayoni tashkil etilishiga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'qituvchilar oldida ta'lim jarayonida turli axborot vositalardan o'rinli va maqsadga muvofiq foydalanish vazifasi turibdi.

Biz o'qituvchilar darslarni turli xil innavotsion metodlar orqali tushuntirib, yoritib bolalarga yetkazib berishga harakat qilishimiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ochilov M., Ochilova N. Oliy maktab pedagogikasi. -T., 2008.
2. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. -T., 2017.
3. Mavlonova R., Voxidova N. va Raxmonqulova N. Pedagogika nazariyasi va tarixi. -T., 2010.

BOSHLANG'ICH SINIF ONA TILI DARSLARIDA FANLARARO ALOQADORLIK O'RNATISH

*U.Sh. Tog'ayeva, BuxDU doktoranti
M.Sh.Xodjayeva, BuxDU talabasi*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim ona tili o'qitish jarayonida fanlararo aloqadorlikning ahamiyati, predmetlararo uzviylikni o'rnatish yo'l-yo'riqlari haqida ma'lumot berilgan.*

Kalit so'zlar: *integratsiya, boshlang'ich ta'lim, ona tili, uzviylik, bog'liqlik, ko'nikma, dars, tushuncha.*

Ключевые слова: *интеграция, начальное образование, родной язык, непрерывность, соедение, способность, урок, концепция.*

Аннотация. В этой статье содержится информация о важности междисциплинарных связей при обучении родному языку в начальной школе, а также рекомендации по установлению междисциплинарных связей.

Annotation. This article provides information on the importance of interdisciplinary connections in the teaching of mother tongue in primary education, as well as guidelines for establishing interdisciplinary links.

Keys words: integration, primary education, mother tongue, interdependence, dependency, skill, lesson, consciousness.

Boshlang‘ich ta‘lim o‘quv jarayonida foydalanilayotgan usul, uslub va shakllarning turli-tumanligi bilan ajralib turadi. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan ta‘lim islohotlari natijasi o‘laroq yangi o‘quv rejaları va dasturlarga o‘tish mobaynida jamiyat va atrof-muhit o‘rtasidagi aloqalarni uyg‘unlashtirish, atrof-muhitga jiddiy munosabatni o‘rnatish va shakllantirish masalalari muhim ahamiyat kasb etadi. Shaxsning tevarak atrofdagi voqea va hodisalarga nisbatan jiddiy munosabatlarining poydevori boshlang‘ich sinflarda qo‘yiladi.

Ona tili fanini quyidagi fanlar bilan bog‘lash maqsadga muvofiq: o‘qish, tabiat, rasm, ingliz tili, mehnat, odobnoma, matematika, musiqa. Fanlararo aloqadorlik o‘rnatilganda o‘quvchi dars mazmunini chuqur anglaydi va hayotni yaxlit bir tizim sifatida tasavvur qiladi. Shu o‘rinda ta‘kidlash joizki, bu fanlarni integratsiyalashda o‘tiladigan mavzu ham muhim ahamiyatga ega, ya‘ni har qanday mavzuni ham integratsiyalash imkoniyati yo‘q.

Fanlarni o‘zaro integratsiyalashdan asosiy maqsad o‘quvchilarga berilayotgan bilimlar takrorlanishining oldini olish, bir xillikka barham berish va vaqtni tejab qolishdir. Shunday ekan yuqorida ko‘rib o‘tilganidek integratsiyalash orqali biz juda ko‘p vaqtni tejagan holda o‘quvchilarga har tomonlama puxta bilim berishimiz va darslarni qiziqarli tashkil etishimiz mumkin bo‘ladi. Integratsiyalashgan darslarni tashkil etish bir tomondan dastur talablarini o‘zlashtirishga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan o‘quvchida fanlararo bog‘liqlik haqida tasavvur uyg‘otadi.

Ona tili darslari elementlarini tasviriy san‘at va mehnat darslari bilan integratsiyalash masalasiga metodistlar, pedagoglar, psixologlar alohida e‘tibor qaratmoqdalar. Bu fanlar integratsiyasi o‘quvchilarning aqliy qobiliyatini rivojlanishida, xotirasini yaxshilashda, nutqining takomillashuvida, boyishida alohida ahamiyat kasb etadi. Ona tili va tasviriy san‘at darslari integratsiyasida o‘quvchilar asar mualliflarining tarjimai holi, asarlarni yaratish tarixi bilan tanishish bilan birga, asarni muhokama va tahlil qilish mobaynida ularning diqqati asar mohiyatiga qaratiladi.

Asar bilan tanishish barobarida bolalar rasmni hayotda ko‘rganlari bilan taqqoslaydilar, bu esa ularda mantiqiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi. Ona tili darslarida rassomlarning asarlaridan foydalanish o‘quvchilarda ko‘tarinki kayfiyatni yuzaga keltiradi, nutqining boyishiga yordam beradi, mustaqil ravishda ijodiy yondashuviga imkoniyat beradi. Rasm darslarida biror bir asar muallifi bo‘lgan rassomning tarjimai holini o‘quvchilar tomonidan gapirib berishlari, ular yaratgan asarlarni yaratish tarixi bilan tanishishlari barobarida o‘quvchilar og‘zaki nutqi ravonlashadi, takomillashadi.

Shuningdek, ona tili darslarida yozma topshiriqlarni bajarishdan avval o‘qituvchi o‘quvchilarga quyidagi mazmundagi vazifani bajarishni topshirishi mumkin:

daftaringizga uydan chiqib, maktabga kelguningizga bo'lgan yo'lni chizing, chizish vaqtida har bir burilish, yo'lning qayirilish o'rinlarini aniq ko'rsatishni taklif qilishi mumkin. Bu xildagi mashq, eng avvalo, o'quvchilarda xotirani mustahkamlaydi, qiziqishini orttiradi, o'quvchilarni bajarishi kerak bo'lgan vazifaga tayyorlaydi va, eng asosiysi, ular barmoqlarini yozuvga tayyorlaydi. Bunday xarakterdagi topshiriqlarning turli shakllarini o'ylab ko'rish va joriy etish mumkin. Bu, asosan, o'qituvchining ijodkorligiga bog'liq. Daftarga o'ylab chizilgan chiziqlar o'quvchini harflarni, so'zlarni chiroyli yozishga tayyorlaydi. Bunday daqiqalardan yozuv darslarida ham foydalanish mumkin.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, o'quvchilar bilim darajasini oshirishda ta'lim mazmunini integratsiyalash yuqori natijalarga olib keladi. Unda nafaqat fanlarni o'zaro bog'lash orqali, balki o'zaro uyg'unlashishi mumkin bo'lgan va bolaga ijobiy ta'sir etadigan obyektlar orqali ham bolalarni har tomonlama rivojlantirishni ta'minlashga ko'maklashishi mumkin. Buning uchun ta'limni zamonaviy talqin asosida tashkil etish zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Rahmatullayev Sh., Hojiyev A. O'zbek tilining imlo lug'ati. – T.: “O'qituvchi”, 1995. – 288 b.
2. Mavlonova R.A, Raxmonqulova N. Boshlang'ich ta'limning integratsiyalashgan pedagogikasi - T.: “Ilm-Ziyo”, 2009. – 192 b.
3. Mavlonova R.A., Raxmonqulova N. Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi innovatsiyasi va integratsiyasi. - T.: “G'ofur G'ulom”, 2013.

PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA –TA'LIM-TARBIYA JARAYONINING YAXLIT TIZIMI SIFATIDA

*Sh. N. Qurbonova, BuxDU o'qituvchisi
N. Razzoqova, BuxDU talabasi*

Annotasiya. Maqolada pedagogik texnologiya — ta'lim shakllarini optimallashtirish maqsadida o'qitish va bilimlarni o'zlashtirish jarayonining inson salohiyati va texnik resurslarni qo'llash, ularning o'zaro ta'sirini aniqlashga imkon beradigan tizimli metodlar majmuasi ekanligi haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: texnologiya, ta'lim texnologiyasi, pedagogik texnologiya, pedagogik texnologiya xususiyatlari, ijodiy tafakkur, tarbiya metodlari.

Аннотация: В статье утверждается, что педагогическая технология представляет собой совокупность систематических методов, позволяющих использовать человеческий потенциал и технические ресурсы в процессе обучения и обучения, оптимизировать формы обучения, определять их взаимодействие.

Ключевые слова: технология, образовательная технология, педагогическая технология, особенности педагогической технологии, творческое

Abstract. The article argues that pedagogical technology is a set of systematic methods that make it possible to use human potential and technical resources in the process of teaching and learning, to optimize the forms of education, to determine their interaction.

Key words: technology, educational technology, pedagogical technology, features of pedagogical technology, creative thinking, teaching methods.

foydalanish	
<i>Saidova M. J.</i> Ta'limda multimedialardan foydalanish va uning didaktik imkoniyatlari	189
<i>Saidova G. E.</i> Boshlang'ich sinflarda geometrik materiallar ustida ishlash metodikasi	193
<i>Saidova M. J.</i> Masofaviy ta'limda o'qitish imkoniyatlari va usullari	195
<i>Saidova G. E., Qoryog'diyeva A. Sh.</i> Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarni mantiqiy masalalar yechishni o'rgatish	199
<i>Olloqova O', Murodova G.</i> Matematika darslarida geometrik figuralarni o'rgatishda interfaol metod va didaktik o'yinlardan foydalanish	201
<i>Hamroyeva M. R., G'afurova F.N.</i> Boshlang'ich sinf darslarida interfaol metodlardan foydalanish	204
<i>G. E., Sanoqulova S. F.</i> Boshlang'ich sinf o'quvchilarida uzunlik haqida tasavvurlarni shakllantirish, uzunliklarni o'lchash malakalarni hosil qilish	208
<i>Ozodova M. H.</i> Boshlang'ich sinflarda sintaktik tushunchalarni egallash bosqichlari	211
<i>Qosimov F.M.</i> Ijodiy topshiriqlar va ular tizimiga qo'yiladigan talablar	214
<i>Adizova N., Husenova D.</i> I- sinfdagi unli tovushlar talaffuzi ustida ishlash	217
<i>Tog'ayeva U.Sh.</i> Loyihaviy ta'lim vositasida "ona tili o'qitish metodikasi" modulini takomillashtirish	221
<i>Hamroyeva M. R., Subhonova O. A.</i> Ona tili va o'qish darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini o'stirishga oid metodik ko'rsatmalar	223
<i>Улуғмурод Амонов</i> «Диван лугат-ат-турк» нинг илк тадқиқотчиси	225
<i>Аҳмадов О. III.</i> Бухоро амирлигида анъанавий бошланғич таълим-тарбия тизими ва унинг инкирози	228
<i>Sidiqova D. S., Jabborova G.A.</i> Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishda interfaol metodlaridan foydalanish	230
<i>Tog'ayeva U.Sh., Xodjayeva M.Sh.</i> Boshlang'ich sinf ona tili darslarida fanlararo aloqadorlik o'rnatish	233
<i>Qurbonova Sh. N., Razzoqova N.</i> Pedagogik texnologiya -ta'lim-tarbiya jarayonining yaxlit tizimi sifatida	234
<i>Yusufzoda Sh. Y., Safarova D. F.</i> Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilar mantiqiy fikrlashini rivojlantirishning ahamiyati	237
<i>Yusufzoda Sh. Y., Egamqulova F T.</i> Grafik modellardan foydalanish usullari orqali masala yechish metodikasi	240
<i>Yusufzoda Sh. Y., Narzullayeva Z.</i> Boshlang'ich sinf matematika darslarida harakatga doir masalalar yechishga o'rgatish metodikasi	243
<i>Narzillayeva M. Sh.</i> Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda lingvodidaktikaning o'rni	245
<i>Rajabova N. K., Kamolova M. I.</i> Boshlang'ich sinflarda masalalar yechishning metodik asoslari	249
<i>Rajabova N.K.</i> Boshlang'ich sinf o'quvchilarining fazoviy tasavvurlarini shakllantirishning metodik asoslari	251
<i>Ismatov S. R., Shukrullayeva Sh.Sh.</i> Savod o'rgatish davri yozuv darslarini o'rgatish usullari	252
<i>Olloqova O'.M., Zaripova M.O'.</i> Hikoya o'qish darslarida o'quvchilar nutqini o'stirish	255
<i>Ҳафизов III.</i> Бошланғич синфларда жисмоний тарбия дарсининг тузилиши ва уни ўтказиш методикаси	258
<i>Adizova N.B., Ibrohimova F. A.</i> Avloniy she'rlarining boshlang'ich sinflarda o'rganilishi	261
<i>Sidiqova D. Sh.</i> "Matematika o'qitish metodikasi" fanini o'qitishda talabalarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirish metodikasi	264
<i>Қўлдошев P. A.</i> Чапақай ўқувчиларида ёзув кўникмаларини шакллантириш	266
<i>Safarova N. O., Jumayeva H. G.</i> Savod o'rgatish davrida boshlang'ich sinf o'quvchilarida yozuv malakalarini shakllantirish	270
<i>Raximova N.A., Rustamova D.</i> Boshlang'ich sinf tarbiya tizimida innovatsiyalar	274
<i>Mirzayeva D. Q.</i> O'quvchilar nutqini o'stirishda lug'at ustida ishlash	277